

Για μια ελάχιστο στρατηγική

Με αφορμή την επίθεση στις καταλήψεις και τις απαντήσεις που δόθηκαν.

Το κείμενο που κρατάτε στα χέρια σας είναι αποτέλεσμα συζητήσεων που έγιναν στο εσωτερικό της Συνέλευσης για την ΚΥκλοφορία των Αγώνων, με αφορμή τις πρόσφατες επιθέσεις και εκκενώσεις που έγιναν στους κατειλημμένους χώρους της Βίλλα Αμαλίας και της Πατησίων 61 & Σκαραμαγκά, αλλά και τις απαντήσεις του κινήματος σε αυτές τις εξελίξεις. Θεωρούμε ότι είναι σημαντικό, σε πείσμα των καιρών όπου τα γεγονότα τρέχουν με απίστευτους ρυθμούς, να κάτσουμε και να αναλύσουμε ψύχραιμα τη συγκυρία. Όσο καλύτερα κατανοήσουμε τη συνθήκη, τόσο ποιο ανταγωνιστική προς το υπάρχον θα συνεχίσει να είναι και η κίνησή μας.

Η κατάσταση σήμερα

Για εμάς, οι καταλήψεις είναι κομμάτια του ευρύτερου ανταγωνιστικού κινήματος. Ενός κινήματος που αρνείται να υποταχθεί στο αίτημα της κυριαρχίας για ένταση της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης. Δεν είναι τυχαίο ότι από το 2007 που ξεκίνησε η παγκόσμια κρίση, παρατηρούμε μια συνολική μεταβολή του σκηνικού που περιλαμβάνει τόσο την αναδιάρθρωση της παραγωγικής κι αναπαραγωγικής διαδικασίας

όσο και την ένταση της. Λόγω ακριβώς αυτής της συστημικής κρίσης, που ειδικά στην Ελλάδα εκδηλώνεται πρωταρχικά σαν κρίση δημόσιου χρέους, τα αφεντικά θέλουν να αλλάξουν ριζικά όλες τις κοινωνικές σχέσεις που όριζαν το προηγούμενο κοινωνικό συμβόλαιο του κράτους-πρόνοιας (προστασία της εργασίας με συλλογικές συμβάσεις, δημόσιος χαρακτήρας ασφάλισης, υγείας, παιδείας, δημόσιος χαρακτήρας νερού, ρεύματος, κλπ). Για να γίνει αυτό, για να μπορεί δηλαδή το κράτος να επιβάλλει τις νέες ανάγκες του κεφαλαίου, πρέπει να μετασχηματιστεί το ίδιο, πρέπει να αλλάξει η θεσμική διαχείριση των κοινωνικών συγκρούσεων. Γι' αυτό το λόγο το κράτος επιλέγει να μεταφέρει κάθε κοινωνική σύγκρουση, από τις απεργίες μέχρι τις καταλήψεις, κι από τις απλές διεκδικήσεις μέχρι συγκρουσιακές πρακτικές στο πεδίο της "δημόσιας τάξης".

Από το 2009 βιώνουμε μια συνολική αναδιάρθρωση της εργασίας: μειώσεις μισθών και συντάξεων, επέκταση των ελαστικών μορφών εργασίας, απελευθέρωση απολύσεων, κατάργηση συλλογικών συμβάσεων, επιτάξεις εργαζομένων κ.α. Για να κατανοήσουμε το εύρος της επίθεσης, αρκεί να θυμηθούμε κάποια από τα γεγονότα των τελευταίων μηνών. Την επίθεση σε αγώνες όπως στη Χαλυβουργία και στις Σκουριές της Χαλκιδικής. Τη δημιουργία κλίματος φόβου με τη βίαιη καταστολή των γενικών απεργιών και των προσυγκεντρώσεων τους στις γειτονίες της Αθήνας. Την επιχείρηση «Ξένιος Ζευς» ενάντια σε όλους τους μετανάστες και τις μετανάστριες στα πλαίσια "εκκαθάρισης" του κέντρου της Αθήνας. Τη διαπρόμπευση των οροθετικών γυναικών ως υγειονομική απειλή για την ελληνική οικογένεια. Η παράθεση των παραπάνω περιπτώσεων γίνεται χάρη συντομίας, και φυσικά αντιλαμβανόμαστε τις διαφορές και τις ιδιαιτερότητες σε κάθε μία από αυτές.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, μεταξύ των γεγονότων της επίθεσης στη Βίλλα Αμαλίας και της προσπάθειας ανακατάληψης της Σκαραμαγκά, παρατηρούμε το κράτος, πιστό στο δόγμα πάταξης κάθε «εστίας ανομίας», να επιτίθεται σε κινητοποιήσεις και χώρους αντίστασης. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ακόμα την πρωτοφανή καταπάτηση του ασύλου με την εισβολή στην ΑΣΟΕΕ και την έρευνα σε όλα τα πολιτικά στέκια, την επίταξη των εργαζομένων του μετρό, το ξύλο και τις προσαγωγές στα μέλη του ΠΑΜΕ κατά την κατάληψη-ρουτίνας του υπουργείου εργασίας (που άλλοτε γινόταν σε συνεννόηση με την αστυνομία), το ξύλο και τα χημικά σε νεολαία και βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ σε αντίστοιχο σκηνικό, την άμεση εισβολή και τις συλλήψεις που ακολούθησαν της ανακατάληψης της Βίλλα Αμαλίας και πολλά άλλα. Γίνεται φανερό, επομένως, ότι δεν μπορούμε να δούμε τις επιθέσεις στις καταλήψεις από μόνες τους, σε ένα πλαίσιο αντιπαράθεσης που ορίζεται από το κράτος και τους καταληψίες.

Ποια είναι όμως η σχέση των καταλήψεων με το κίνημα; Παρατηρούμε μιαν αύξηση των καταλήψεων, στεκιών και άλλων κινηματικών δομών τα τελευταία χρόνια, και μια εισροή κόσμου σ' αυτό που λέμε α/α/α χώρο. Αυτό δεν έγινε αποκλειστικά λόγω της ιδεολογικής αναπαραγωγής του αλλά, κυρίως, και μέσα από τους κύκλους αγώνων αυτών των χρόνων. Από τα φοιτητικά 06-07, στο Δεκέμβρη του 08, στο κίνημα των πλατειών/γειτονιών του 11, χιλιάδες κόσμου έρχεται σε επαφή με τις ιδέες και τις πρακτικές του χώρου. Κάπως έτσι, αυτό που λέμε χώρος και κίνημα πολλές φορές μπλέκονται, αλληλοσυνδέονται και τα όρια τους είναι θολά.

Στο βάθος της κρίσης, διάφορος κόσμος ενδέχεται να οικειοποιηθεί την πρακτική της κατάληψης ως επιλογή επιβίωσης, για την ικανοποίηση βασικών αναγκών του και ως πρακτική λύση για να εδαφικοποιήσει τον αγώνα του, όχι όμως απαραίτητα σαν κομμάτι ενός πολιτικού σχεδίου κάποιου συγκεκριμένου μέρους του κινήματος. Τέτοια παραδείγματα υπάρχουν ήδη αρκετά: η κατάληψη «Επιβίωση» στη Θεσσαλονίκη, μια κατάληψη μεταναστών και αστέγων, η κατάληψη αίθουσας του δήμου Αθηναίων από κάποιους αστέγους τον περσινό παγωμένο χειμώνα, ή η κατάληψη του αμαξοστάσιου από τους εργαζομένους του μετρό κατά τη διάρκεια της πρόσφατης απεργίας τους, είναι κάποια από αυτά. Η Αργεντινή, επίσης, έχει να δώσει σχετικά παραδείγματα τα οποία ίσως αναδυθούν κι εδώ αν ακολουθήσει την πρακτική της κατάληψης κόσμος του κινήματος, όπως π.χ. λαϊκές συνελεύσεις, απολυμένοι εργάτες και εργάτριες, άνεργοι/ες, κλπ. Υπό αυτή την έννοια, ο στόχος ίσως να μην είναι μόνο οι συγκεκριμένες καταλήψεις, αλλά η κατάληψη σαν όπλο του κινήματος. Δηλαδή, μέσα από τα χτυπήματα στην Βίλα Αμαλίας και την Σκαραμαγκά δίνεται μεταξύ άλλων και το μήνυμα προς τον κόσμο που στον επόμενο κύκλο αγώνων θα βγει στο δρόμο, ότι η πρακτική της κατάληψης δεν θα γίνει ανεκτή. Όσον αφορά, συγκεκριμένα, την περίπτωση της Βίλα Αμαλίας, η επιλογή δεν είναι καθόλου τυχαία. Αφενός έχει μια ιστορικότητα και έναν έντονο συμβολισμό για τον κόσμο του κινήματος τα τελευταία 23 χρόνια, κι αφετέρου με τη δράση της στη γειτονιά κατάφερε να "κρατήσει" μια περιοχή απέναντι στις φασιστικές επιθέσεις. Η επίθεση λοιπόν σε αυτή την κατάληψη ενέχει αρκετό θράσος, που όμως αντιστοιχεί στη συνολικότερη επίθεση την οποία βιώνουμε.

Η σχέση του χώρου με το κίνημα

Ο πλούτος των κινηματικών διαδικασιών και σχέσεων που έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία 15 χρόνια είναι αυτός που εν τέλει θα δώσει τη δική του απάντηση, θα διαμορφώσει τα νέα δεδομένα. Η πορεία των 10.000 ανθρώπων στην Αθήνα και χιλιάδων άλλων σε πόλεις της επαρχίας την 12/1 έδειξε ότι η σχέση του χώρου με το κίνημα είναι ζωντανή. Γιατί όλος αυτός ο κόσμος δεν είναι μόνο ο λεγόμενος “χώρος” και η περιφέρεια του, οι γενιές που πέρασαν από την Βίλλα, ή ακόμα οι αριστεροί και οι αριστεριστές, αλλά είναι το σύνολο του κόσμου του ανταγωνιστικού κινήματος όπως το περιγράψαμε παραπάνω. Κι αυτή είναι μια από τις επιτυχίες του χώρου στη συγκυρία: ότι δεν είναι απομονωμένος, αλλά αναπόσπαστο κομμάτι του κινήματος.

Η διαλεκτική σχέση μεταξύ κινήματος και καταλήψεων διακρίνεται αν διευρύνουμε λίγο την οπτική μας, διειστώντας γιατί αυτή η επίθεση στις καταλήψεις έγινε αυτή την περίοδο. Μετά την πορεία της 12 Φλεβάρη 2012, η οποία ήταν η τελευταία μαζική εμφάνιση του ανταγωνιστικού υποκειμένου στο δρόμο, υπάρχει μια κινηματική ύφεση που επιτρέπει στο κράτος εκτάκτου ανάγκης να λάβει πλήρεις διαστάσεις. Με ένα κίνημα στους δρόμους, η καταστολή των καταλήψεων δεν θα μπορούσε να γίνει το ίδιο αποτελεσματικά.

Για εμάς, οι καταλήψεις είναι κομμάτι ενός ολόκληρου κινήματος. Την αμφίδρομη αυτή σχέση φαίνεται να την αγνοεί συχνά ένα μέρος των οργανωμένων συντρόφων και συντροφισσών, είτε δραστηριοποιούνται σε ιδεολογικές/πολιτικές διαδικασίες, είτε σε κοινωνικούς χώρους. Δεν αποτελεί μεμονωμένη αντίληψη η εκτίμηση ότι ο χώρος είναι η ριζοσπαστική πρωτοπορία του ανταγωνιστικού κινήματος ή, ακόμη χειρότερα, ότι ο χώρος ταυτίζεται με το ίδιο το κίνημα. Η αντίληψη αυτή οδηγεί τον χώρο στο να θεωρεί ότι νομιμοποιείται να βάζει τις προτεραιότητες στο υπόλοιπο κίνημα με τρόπο σχετικά αυθαίρετο, περιορίζοντάς το στην απλή συγκατάθεση. Ή, πάλι, ακόμη χειρότερα, να αντιλαμβάνεται διαδικασίες και σχέσεις του υπόλοιπου κινήματος με τρόπο εργαλειοκτικό.

Η καταστολή και η απάντησή μας

Όταν το κίνημα καλείται να αντιμετωπίσει την καταστολή, υπάρχει η τάση να εγκλωβίζεται σε αυτή καθαυτή. Δηλαδή, η αντίδραση στην καταστολή είναι η διαπίστωση της καταστολής και η αναγωγή της προπαγάνδισής αυτής της διαπίστωσης σε αποκλειστική πολιτική δουλειά (πορείες, μικροφωνικές, εκδηλώσεις, αφίσες κτλ). Στη συγκεκριμένη χρονική συγκυρία τα πράγματα γίνονται πιο περίπλοκα, καθώς το κίνημα δεν έχει να αντιμετωπίσει απλώς ένα συγκεκριμένο γεγονός, αλλά μια συνολική στρατηγική. Καλείται να βρει ένα τρόπο να αντιμετωπίσει τη μηδενική ανοχή με την οποία έχει επιλέξει το κράτος να κινηθεί και η οποία εκφράζεται με στρατιωτικού τύπου επιχειρήσεις.

Μήπως, όμως, αντί να ακολουθούμε αυτή την πεπατημένη, θα μπορούσαμε να δούμε τα πράγματα διαφορετικά; Λέμε, δηλαδή, να εντοπίσουμε εκείνες τις αιχμές και τους τρόπους που έχουν καταστήσει τον χώρο ανταγωνιστικό, βαθαινόντας κι οξύνοντας τες κι άλλο. Για παράδειγμα, ο κόσμος που δραστηριοποιείται στις γειτονιές, κατά πόσο και σε τι βαθμό πρέπει να αφήσει ό,τι κινήσεις έκανε στον κοινωνικό του χώρο, που στην τελική μέσα από αυτές δημιούργησε κοινότητες αγώνα (πχ αγώνες για το ρεύμα, τις συκοινωνίες, δομές αλληλοβοήθειας), για να επικεντρωθεί σε κινήσεις αλληλεγγύης στις καταλήψεις; Με λίγα λόγια, η καταστολή είναι πάντα ένα ζήτημα αλλά ποτέ δεν πρέπει να γίνεται το κεντρικό ζήτημα. «Μα, τι; Ν’ αφήσουμε τις καταλήψεις, έτσι απλά;» Το ερώτημα αυτό συμπυκνώνει ως ένα βαθμό τη λογική βάσει της οποίας οργανώθηκαν τα εγχειρήματα των ανακαταλήψεων. Για εμάς, η απάντηση αυτού του ερωτήματος είναι δυνατή, εφόσον λάβουμε υπ’ όψιν δύο παραμέτρους, θεμελιώδους σημασίας για το πώς προσεγγίζουμε τους κοινωνικούς αγώνες.

Η πρώτη παράμετρος αφορά τη θέση ότι τα μέσα είναι ο σκοπός, ότι τα μέσα κι ο σκοπός είναι το ένα και το αυτό, θέση αδιαπραγμάτευτη για εμάς. Θέση που σε μεγάλο βαθμό εμπνέει και την ίδια την πρακτική της κατάληψης. Θέση που σημαίνει ότι ο τρόπος που επιλέγουμε να αγωνιστούμε έχει τόση σημασία, όση έχει ο λόγος που θέλουμε να αγωνιστούμε. Στους τρόπους με τους οποίους οργανωνόμαστε, με τους οποίους επιλέγουμε να αγωνιστούμε, φαίνεται και κρίνεται το ποιόν των ιδεών και των αντιλήψεων που φέρουμε. Και κατά μία έννοια, είναι εκείνη η θέση η οποία, ιστορικά, αποτέλεσε τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα σε εκείνους που βλέπουν τους αγώνες ως εργαλείο επιβολής της δικής τους ισχύος και σε εκείνους που βλέπουν τους αγώνες ως κίνηση προς την κοινωνική απελευθέρωση. Για αυτόν το λόγο, το διακύβευμα της ανακατάληψης δεν μπορεί να τίθεται ως ένας σκο-

πός υπερβατικός σε σχέση με τους τρόπους που θα υλοποιηθεί. Δεν υπάρχει σκοπός τόσο σημαντικός, ώστε προκειμένου να τον πετύχουμε, τα μέσα που θα χρησιμοποιήσουμε να έρχονται σε δεύτερη μοίρα.

Για να εξηγήμαστε. Η λογική κλειστών διαδικασιών που καλούν κόσμο του κινήματος να συμμετάσχει σε ανοιχτές διαδικασίες όπου την τελευταία στιγμή παρουσιάζεται το πραγματικό σχέδιο, εγκαθιδρύει, αναγκαστικά, σχέσεις ιεραρχίας ανάμεσα στις δύο, εφόσον προϋποθέτει κάποιους που ξέρουν και κάποιους που δεν ξέρουν. Κάποιους που δίνουν το σύνθημα και κάποιους που το λαμβάνουν και καλούνται να πάρουν άμεσα θέση στο δίλημμα που τους τίθεται. Η λογική αυτή, φυσικά, δεν εμφανίστηκε τώρα, με αφορμή την καταστολή στις καταλήψεις. Είναι μια λογική η οποία εντοπίζεται στην ιστορία του χώρου, αλλά και ευρύτερα στο κίνημα.

Η δεύτερη παράμετρος αφορά την κατανόηση της ιστορικότητας των κοινωνικών ανταγωνισμών. Με αυτό εννοούμε ότι οι πρακτικές και οι στόχοι των κοινωνικών ανταγωνισμών δεν ορίζονται άπαξ, και το μόνο που απομένει σε εμάς είναι η εκπλήρωση των στόχων αυτών. Οι πρακτικές κι οι στόχοι είναι γεννήματα ιστορικά, που αναδύονται από τις δυνατότητες, τα όρια, τις ανάγκες και τις επιθυμίες των ανθρώπων της κάθε ιστορικής περιόδου. Τις περισσότερες φορές, η σωστή ανάγνωση των δυνατοτήτων και των ορίων αυτών αποτελεί ζήτημα ζωής και θανάτου για τον κοινωνικό ανταγωνισμό. Λέμε, δηλαδή, ότι οι καταλήψεις είναι γέννημα ακριβώς αυτών των δυνατοτήτων και των ορίων. Και ότι η οξύνουσα των ανδρών και των γυναικών που αγωνίζονται θα φανεί στο κατά πόσο θα διαβάσουν σωστά τις δυνατότητες και τα όρια της τρέχουσας περιόδου. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το στοίχημα είναι να μη χαθεί το κεκτημένο ότι η πλατεία Βικτωρίας είναι ανάχωμα ενάντια στους φασίστες, ή να σταματήσει η περιοχή να είναι κέντρο αντικουλτούρας.

Η στροφή στο μιλιταρισμό

Ακόμη πιο επικίνδυνη από την αντίληψη ότι οι επιθέσεις στις καταλήψεις σημαίνουν πόλεμο στον χώρο, είναι η αντίληψη ότι πρόκειται για πόλεμο με στρατιωτικούς όρους. Αν απέναντι στην αναβαθμισμένη καταστολή του κράτους η απάντησή μας είναι η οργάνωση ενός μαυροκόκκινου στρατού, ή η αναβάθμιση της έντασης από δικιά μας πλευρά, τότε πρέπει να μελετήσουμε καλύτερα την ιστορία του κοινωνικού ανταγωνισμού. Η χαρακτηριστική ιστορία του κινήματος της Ιταλίας, και όχι μόνο, δείχνει ότι ο μιλιταρισμός είναι η ταφόπλακα του κοινωνικού ανταγωνισμού. Όχι μόνο επειδή το στρατιωτικό παιχνίδι ορίζεται πλήρως και σε τελευταίο βαθμό από το κράτος και τα ΜΜΕ, αλλά κι επειδή ο στρατός απαιτεί στρατηγούς, αξιωματικούς και στρατιώτες. Το ότι το κράτος ανακατέλαβε τα συγκεκριμένα κτήρια, ή μπορεί να κάνει πολύ δύσκολο να καταληφθούν άλλα, δεν σημαίνει ότι ο αγώνας για την κοινωνική απελευθέρωση τελείωσε και ότι εμείς χάσαμε. Προφανώς αποτελεί μια ήττα, αλλά η πραγματική ήττα θα είναι αν επενδύσουμε στις καταλήψεις και τον συμβολισμό τους την αρχή και το τέλος του κοινωνικού ανταγωνισμού.

Αν πιστεύουμε όσα λέμε, κι αν λέμε ότι οι καταλήψεις δεν είναι τα ντουβάρια, αλλά οι σχέσεις, δεν μένει παρά να κάνουμε πράξη τα όσα λέμε. Ας δούμε τις σχέσεις που έχουμε δημιουργήσει, σχέσεις ανταγωνιστικές προς τις συνθήκες της εκμετάλλευσης και καταπίεσής μας, και ας αναμετρηθούμε με αυτές. Να δούμε δηλαδή τι μπορούμε να πετύχουμε μέσα από αυτές τις σχέσεις που εμείς καθημερινά χτίζουμε και που οι κυρίαρχες αντιλήψεις δεν μπορούν να καταλάβουν και να καταστείλουν. Να βάλουμε μπροστά τις σχέσεις ισότητας και αγώνα, να δούμε τα προβλήματα που υπάρχουν, και να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε με αυτές. Γνωρίζουμε ότι μέσα από το σκοτάδι της περιόδου, μπορούμε να βγούμε καλύτεροι/ες. Ας το προσπαθήσουμε.

Συνέλευση για την ΚΥκλοφορία των Αγώνων, Μάρτης 2013

skya.espiv.net

Για επικοινωνία: skya@espiv.net